

ส่วนที่ 5

การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ

ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นจะจดทะเบียนหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือ บริษัทจำกัด จะต้องจดทะเบียนเสมอ (ดูมาตรา 1078 และมาตรา 1111) การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญก็มีวิธีการอย่างเดียวกันกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด ซึ่งจะต้องนำบทบัญญัติมาตรา 1014 ถึง 1024 มาใช้กับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนด้วย

มาตรา 1064 บัญญัติว่า "อันห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น จะจดทะเบียนก็ได้การจดทะเบียนนั้น ท่านบังคับให้มีรายการดังนี้ คือ

- (1) ชื่อห้างหุ้นส่วน
- (2) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน
- (3) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งปวง
- (4) ชื่อและที่สำนักกับทั้งอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกๆ คน ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดมีชื่อย่อ ก็ให้ลงทะเบียนทั้งชื่อและย่อด้วย
- (5) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ ในเมื่อได้แต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการแต่เพียงบางคน
- (6) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการประการใดให้ลงไว้ด้วย
- (7) ตราซึ่งใช้เป็นสำคัญของห้างหุ้นส่วน

ข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่นๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชนทราบด้วยก็ได้

การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องประทับตราของห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย

ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง"

- (1) ชื่อห้างหุ้นส่วน

ชื่อของห้างต้องไม่เหมือนหรือคล้ายกับชื่อของห้างหุ้นส่วนหรือของบริษัทอื่นจนอาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดได้

ชื่อของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนี้ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 3 กำหนดไว้ว่า ในกรณีใช้ชื่อในดวงตรา ป้ายชื่อ หนังสือบอกกล่าวป่าวร้อง จดหมายใบแจ้งความ

หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจของห้างหุ้นส่วน ถ้าเป็นภาษาไทยต้องใช้คำว่า “ห้างหุ้นส่วน
สามัญนิติบุคคล” ประกอบชื่อด้วย เช่น ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลรุ่งเรืองพาณิชย์ ถ้าใช้ชื่อ
เป็นภาษาต่างประเทศก็ต้องใช้คำซึ่งมีความหมายว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล” ประกอบด้วย
มิฉะนั้นเป็นความผิดมิโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าร้อยบาท
จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

(2) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน

วัตถุประสงค์ก็คือ ความมุ่งหมายในการที่จะทำกิจการงานของห้างหุ้นส่วน ซึ่งจะ
ต้องอยู่ในบังคับของกฎหมาย และต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อย หรือ
ศีลธรรมอันดีของประชาชน การร่างวัตถุประสงค์นั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนควรจะวางโครงการค้าขาย
ให้แน่นอนลงไปเสียก่อน เมื่อได้วางโครงการค้าขายให้แน่นอนลงไปแล้ว ก็ร่างวัตถุประสงค์
ของห้างหุ้นส่วนได้

(3) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่และสาขาทั้งปวง

รายการตามข้อนี้มีไว้ก็เพื่อทางราชการและประชาชนทั่วไปจะได้ติดต่อกับห้างได้ถูก
ที่ตั้งสำนักงานใหญ่นั้นถือเป็นภูมิลำเนาของห้างหุ้นส่วน (ดูรายละเอียดในมาตรา 68, 69) ส่วน
สำนักงานสาขาที่ถือว่าเป็นภูมิลำเนาในกิจการอันทำ ณ ที่สาขานั้นด้วย

(4) ชื่อและที่อยู่กับทั้งอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนทุก ๆ คน ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดมีชื่อ ยี่ห้อ ก็ให้ลงทะเบียนทั้งชื่อและยี่ห้อด้วย

รายการจดทะเบียนตามข้อนี้มีไว้ก็เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ต้องการทราบว่าเป็น
หุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนบ้าง มีที่อยู่ที่ไหน อาชีพอะไร (เพื่อสะดวกในการติด
ตามเรียกหนี้สินเมื่อห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนผิดนัดชำระหนี้)

แต่ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดมีชื่อยี่ห้อ ก็ต้องลงทะเบียนทั้งชื่อและยี่ห้อด้วย เช่น นายเอก
นายโท นายตรี และบริษัทเสรีก่อสร้าง จำกัด ได้เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล
เพื่อรับจ้างสร้างศูนย์การค้าแห่งหนึ่ง การลงทะเบียนก็ต้องลงชื่อที่อยู่ และอาชีพ ของนายเอก
นายโท นายตรี และบริษัทเสรีก่อสร้าง จำกัด ด้วย (บริษัทเสรีก่อสร้าง จำกัด ใช้อยู่ชื่อในการ
ประกอบธุรกิจ)

(5) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ ในเมื่อได้แต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการแต่เพียงบางคน

ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นจะแต่งตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการไว้หรือไม่ก็ได้ ถ้าไม่ได้ตั้งไว้ก็ถือว่า
ทุกคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ตามมาตรา 1033 แต่ถ้าได้ตั้งไว้และเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน
ก็ต้องระบุไว้ด้วยว่าใครเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ

(6) ถ้ามีชื่อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการประการใดให้ลงไว้ด้วย

ข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนั้น เมื่อได้ประกาศ

ในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ถือว่าเป็นอันรู้แก่บุคคลทั้งปวงโดยไม่เลือกว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนนั้นหรือไม่ ตามมาตรา 1022

ดังนั้นถ้าหุ้นส่วนผู้จัดการได้จัดการไปเกินขอบอำนาจที่ตนมีอยู่ ส่วนที่เกินนั้นก็ไม่ใช่ผูกพันห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน เว้นแต่ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนจะได้ให้สัตยาบัน เช่น นายเอก นายโท นายตรี และนายจัตวา เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล โดยตกลงให้นายเอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการและได้มีข้อจำกัดอำนาจของนายเอกไว้ว่าจะทำสัญญาผูกพันห้างหุ้นส่วนได้ในวงเงินไม่เกิน 100,000 บาท ต่อมานายเอกได้ทำสัญญาจะซื้อจะขายสินค้าจากนายอาทิตย์เพื่อจะนำสินค้านั้นมาขายในกิจการของห้างหุ้นส่วนในวงเงิน 2 แสนบาท โดยตั้งใจว่าส่วนที่เกินขอบอำนาจการจัดการของตนนั้นจะขอให้หุ้นส่วนทั้งหมดให้สัตยาบันในภายหลัง แต่ปรากฏว่าหุ้นส่วนอื่น ๆ ไม่ให้สัตยาบัน ดังนั้นกิจการที่นายเอกได้ทำไปคงผูกพันห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลนี้เพียงเท่าที่จำกัดอำนาจของนายเอกไว้คือผูกพันเพียง 100,000 บาท เท่านั้น ส่วนที่เกิน 100,000 บาท นายเอกต้องรับผิดชอบส่วนตัว แต่ถ้าปรากฏว่าหลังจากที่นายเอกได้ทำสัญญามาแล้ว นายเอกก็ได้นำสินค้านั้นมาขายในกิจการของห้างหุ้นส่วน โดยหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ทั้งหมดก็ได้หักทวงประการใด ดังนั้นก็ถือว่าหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ทั้งหมดได้ให้สัตยาบันแล้ว เมื่อเป็นดังนี้ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลก็ต้องรับผิดชอบ 200,000 บาท แต่ถ้าเป็นข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ข้อจำกัดอำนาจนั้นไม่มีผลผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่บุคคลภายนอกจะารู้ถึงข้อจำกัดอำนาจนี้ ตามมาตรา 1053 ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

(7) ตราซึ่งใช้เป็นสำคัญของห้างหุ้นส่วน

ตราคือเครื่องหมายซึ่งใช้ประทับในเอกสารต่าง ๆ ที่ห้างหุ้นส่วนได้ทำขึ้นเพื่อแสดงว่าห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเป็นผู้ทำเอกสารนั้น การประทับเขานิยมประทับคู่กับชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนที่มีอำนาจลงนามแทนห้าง ฯ

(8) รายการอื่น ๆ

รายการทั้ง 7 อย่างข้างต้น กฎหมายเป็นผู้กำหนดไว้ แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจจะจดรายการอื่น ๆ ที่สมควรลงในทะเบียนเพื่อให้ประชาชนได้ทราบอีกก็ได้ เช่น จะจดทะเบียนว่าผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงหุ้นไว้เป็นจำนวนเงินเท่าใดก็ได้

(9) ลงลายมือชื่อผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและประทับตราของห้างหุ้นส่วน

การจดทะเบียนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องลงลายมือชื่อและประทับตราของห้างหุ้นส่วนไว้ด้วย

เมื่อได้จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนเรียบร้อยแล้ว นายทะเบียนจะทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนมอบไว้ให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง

ผลของการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ

ก. ผลโดยทั่วไป

1. ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน (ตามมาตรา 1015) ห้างจึงมีชื่อ มีภูมิลำเนา และสัญชาติ ต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนั้น ห้างไม่มีตัวตน คงมีแต่ตัวผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนรวมกัน ด้วยเหตุนี้ ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนจึงจะฟ้องคดีในนามของห้างไม่ได้

2. ห้างมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ต่างหากจากตัวผู้เป็นหุ้นส่วน เช่น เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ดังนั้นเจ้าหนี้เฉพาะตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนจะยึดทรัพย์สินที่ผู้เป็นหุ้นส่วนนำมาลงหุ้นไม่ได้ เพราะทรัพย์สินนั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์ของห้างหุ้นส่วนไปแล้ว

3. การกระทำนอกวัตถุประสงค์

การกระทำใดที่จะถือว่าอยู่นอกวัตถุประสงค์หรือไม่ ก็ต้องดูจาก วัตถุประสงค์ของห้างที่ได้จดทะเบียนไว้ ถ้าหุ้นส่วนผู้จัดการได้กระทำการนอกวัตถุประสงค์ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

ข. ผลโดยเฉพาะ

ผลโดยเฉพาะ คือผลทางกฎหมายที่ทำให้ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนแตกต่างจากห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ซึ่งแยกพิจารณาโดยสังเขปดังนี้

1. การถือเอาประโยชน์จากบุคคลภายนอก

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอาสิทธิใด ๆ แก่บุคคลภายนอกในกิจการค้าขายซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนไม่ได้ (มาตรา 1049)

แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสิทธิอันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มาแม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน (มาตรา 1065)

2. การค้าขายแข่งกับห้าง

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนมีข้อห้ามตามมาตรา 1038 แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมีข้อห้ามตามมาตรา 1066 ซึ่งมีข้อแตกต่างกันอยู่ที่ว่า ตามมาตรา 1066 มีข้อห้ามเพิ่มมากกว่ามาตรา 1038 กล่าวคือ มาตรา 1066 ห้ามมิให้เข้าไปเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบให้ห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

3. ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนในบรรดาหนี้สินของห้าง

ก. ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนที่ได้ออกจากห้างไปแล้ว

ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ต้องรับผิดตามมาตรา 1051 กล่าวคือ ต้องรับผิดในบรรดาหนี้สินซึ่งได้เกิดขึ้นก่อนตนเองออกไป แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดเวลาความรับผิดไว้ จึงต้องใช้อายุความของหนี้นั้น ๆ บังคับ

แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ต้องรับผิดตามมาตรา 1068 กล่าวคือ ต้องรับผิดในบรรดาหนี้สินของห้างซึ่งได้เกิดขึ้นก่อนตนเองออกไป และรับผิดจำกัดเพียง 2 ปี นับตั้งแต่ตนได้ออกไป

ข. ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนรับผิดเสมือนเป็นผู้ค้ำประกัน เพราะเจ้าหนี้ของห้างจะเรียกร้องให้ผู้เป็นหุ้นส่วนชำระหนี้ได้ก็ต่อเมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลผิดนัดไม่ชำระหนี้ ตามมาตรา 1070 และผู้เป็นหุ้นส่วนยังมีข้ออ้างอีกตามมาตรา 1071 (ให้เปรียบเทียบกับมาตรา 686, 689)

มาตรา 686 “ ลูกหนี้ผิดนัดลงเมื่อใด ท่านว่าเจ้าหนี้ชอบจะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้แต่นั้น”

มาตรา 689 “ถึงแม้จะได้เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ดังกล่าวมาในมาตราก่อนนั้นแล้วก็ตาม ถ้าผู้ค้ำประกันพิสูจน์ได้ว่าลูกหนี้มีทางจะชำระหนี้ได้ และการที่จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ นั้นจะไม่เป็นการยากไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้จะต้องบังคับการชำระหนี้รายนั้นเอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อน”

จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนไว้คล้ายกับความรับผิดของผู้ค้ำประกัน

แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะบังคับให้ผู้เป็นหุ้นส่วนชำระหนี้ได้ทันทีเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระโดยไม่ต้องรอให้ห้างหุ้นส่วนผิดนัดแต่ประการใด และเจ้าหนี้มีสิทธิบังคับเอาจากผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่อาจยกยั้งให้เจ้าหนี้บังคับเอาจากทรัพย์สินของห้าง

กล่าวโดยสรุป ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมีความรับผิดในหนี้สินของห้างเสมือนเป็นผู้ค้ำประกันห้างหุ้นส่วน ส่วนผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนมีความรับผิดอย่างลูกหนี้ชั้นต้น

4. สิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนในทรัพย์สินของห้าง

ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนเป็นเจ้าของรวมในกิจการและทรัพย์สินของห้าง

ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนมิได้เป็นเจ้าของกิจการและ

ทรัพย์สินของห้าง ผู้เป็นหุ้นส่วนมีสิทธิที่จะได้รับแบ่งกำไร หรือได้รับทุนคืนเมื่อเลิกห้างเท่านั้น

5. ความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนต่อบุคคลภายนอกเนื่องจากการกระทำของผู้เป็นหุ้นส่วน

ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนได้กระทำไปในทางธรรมดา การค้าขายของห้างหุ้นส่วน การกระทำนั้นก็ผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน (ตามมาตรา 1050)

แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนที่มีอำนาจจัดการจะต้องจัดการให้อยู่ในวัตถุประสงค์ของห้าง ถ้าจัดการนอกวัตถุประสงค์ก็ไม่ผูกพันห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

6. ข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการ

ในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนถึงแม้จะมีข้อจำกัดของหุ้นส่วนคนหนึ่งในการที่จะผูกพันหุ้นส่วนคนอื่น ข้อจำกัดอำนาจนั้นก็ไม่มีผลผูกพันบุคคลภายนอก (ดูมาตรา 1053)

แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการไว้ และข้อจำกัดอำนาจนั้นได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็มีผลผูกพันบุคคลภายนอกตามมาตรา 1022 (ดูมาตรา 1064 อนุมาตรา 6)

7. เมื่อห้างล้มละลาย

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนไม่เป็นนิติบุคคล จึงไม่อาจถูกฟ้องให้ล้มละลายได้ แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเนื่องจากมีฐานะเป็นนิติบุคคล จึงอาจถูกฟ้องให้ล้มละลายได้ และห้างหุ้นส่วนย่อมเลิกกันเมื่อศาลพิพากษาให้ห้างล้มละลายตามมาตรา 1069

8. การชำระบัญชี

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนั้นเมื่อเลิกกัน ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจตกลงจัดการทรัพย์สินกันโดยวิธีอื่นแทนการชำระบัญชีก็ได้ (ดูมาตรา 1061)

ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเมื่อเลิกกันจะต้องมีการชำระบัญชีเสมอ ตามมาตรา 1251

มาตรา 1065 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสิทธิอันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มา แม้นในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน”

ตามมาตรานี้ต้องดูเปรียบเทียบกับมาตรา 1049 ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งสองมาตรานี้เป็นเรื่องความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก สำหรับมาตรา 1049 นี้ใช้กับห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ส่วนมาตรา 1065 ใช้กับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนโดยเฉพาะ

ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นเมื่อได้จดทะเบียนแล้วย่อมเป็นนิติบุคคล จึงมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่างหากจากตัวผู้เป็นหุ้นส่วน ดังนั้นสิทธิต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการจัดการ ซึ่ง

หุ้นส่วนผู้จัดการได้ทำไปในนามของห้างหุ้นส่วนตามวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วน
สามัญจดทะเบียนก็เป็นเจ้าของสิทธิโดยตรง และมีนิติสัมพันธ์ระหว่างห้างหุ้นส่วนกับบุคคล
ภายนอก

คำว่า “ถือเอาประโยชน์จากบุคคลภายนอก” หมายความว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจใช้สิทธิ
ในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งกระทำในนามของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นบังคับการให้เป็น
ไปตามสัญญา ซึ่งบุคคลภายนอกมีภาระผูกพันในอันที่จะใช้หนี้ให้แก่ห้างหุ้นส่วนไม่ได้หมาย
ความว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนจะบังคับให้บุคคลภายนอกชำระหนี้ให้แก่ตัวผู้เป็นหุ้นส่วนนั่นเอง เช่น
เอก, โท, ตรี และจตุร เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน โดยให้เอกเป็น
หุ้นส่วนผู้จัดการ เอกได้ทำสัญญาในนามของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนชื่อของจากนายจันทร์
แต่เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ นายจันทร์ส่งมอบของไม่ตรงตามสัญญา ดังนี้ ถ้านายเอกไม่อยู่ นาย
โท, นายตรี หรือนายจตุร คนใดคนหนึ่งก็มีสิทธิเรียกร้อง ในนามของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน
ให้นายจันทร์ส่งมอบของให้ถูกต้องตามสัญญาได้แต่นายโท, นายตรี หรือนายจตุร คนใดคน
หนึ่งจะบังคับให้นายจันทร์ส่งมอบของเพื่อประโยชน์แก่ตัวผู้เป็นหุ้นส่วนเองไม่ได้

มาตรา 1066 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน
ประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการ
ของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือไปเข้าเป็นหุ้นส่วนไม่
จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และแข่งขัน
กับกิจการของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้น เว้นไว้แต่จะได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น
ทั้งหมด

แต่ข้อห้ามเช่นว่ามานี้ ท่านว่าจะไม่ฟังใช้ได้ ถ้าหากผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายได้รู้อยู่แล้ว
ในเวลาเมื่อลงทะเบียนห้างหุ้นส่วนนั้นว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้ทำกิจการ หรือเข้าเป็นหุ้นส่วน
อยู่ในห้างหุ้นส่วนอื่นอันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนที่ทำไว้ต่อกันนั้น
ก็ได้ได้บังคับให้ถอนตัวออก”

ในการศึกษามาตรา 1066 นี้ นักศึกษาต้องเปรียบเทียบกับมาตรา 1038, 1090 และ
มาตรา 1168 เพื่อจะให้เห็นความแตกต่างและเหตุผลของแต่ละมาตรา

คำว่า “ประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการ
แข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น...” ย่อมอาศัยหลักเช่นเดียวกับมาตรา 1038

จากตัวบทมาตรา 1066 นี้ จะเห็นว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนั้นมีบทบัญญัติ
ห้ามผู้เป็นหุ้นส่วนประกอบการแข่งขันกับกิจการของห้างไว้มากกว่าห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จด
ทะเบียน กล่าวคือ นอกจากจะห้ามผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมี
สภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนแล้ว ยัง

ห้ามผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเข้าไปเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ซึ่งตามมาตรา 1038 ไม่ได้บัญญัติห้ามไว้

ถ้อยความที่ว่า “เข้าไปเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่น” คำว่า “ห้างหุ้นส่วนอื่น” ตามมาตรานี้หมายถึง

1. **ห้างหุ้นส่วนสามัญ** เพราะผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้สินทั้งปวงของห้างโดยไม่มีจำกัดจำนวน จึงเท่ากับว่าผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญทุกคน เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

2. **ห้างหุ้นส่วนจำกัด** ตามมาตรา 1066 นี้ ห้ามเฉพาะการเข้าไปเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัดเท่านั้น ถ้าจะเข้าไปเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนกฎหมายไม่ได้ห้าม เช่น เอก โท ตรี เข้าหุ้นกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ดังนี้กฎหมายห้ามเอก, โท, ตรี เข้าไปเป็นหุ้นส่วน **ประเภทไม่จำกัดความรับผิด** ในห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน แต่ถ้า เอก, โท, ตรี จะเข้าไปเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนกฎหมายไม่ได้ห้าม

ตามมาตรา 1066 วรรคแรกนี้ มีข้อยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการประกอบกิจการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน คือ ถ้าในเวลาจดทะเบียนผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดได้รู้อยู่แล้วว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้ประกอบกิจการอันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันกับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนอยู่ก่อนแล้ว หรือได้เข้าไปเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่นซึ่งประกอบกิจการอันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันกับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนอยู่ก่อนแล้ว และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนก็ได้บังคับให้เขาเลิกกิจการของเขาหรือไม่ได้บังคับให้เขาถอนตัวออกจากห้างหุ้นส่วนอื่นที่เขาเป็นหุ้นส่วนอยู่ ก็ไม่ถือว่าเขาประกอบกิจการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าเขาทำอยู่ก่อนแล้ว เมื่อไม่ได้บังคับให้เขาถอนตัวออกจะหาว่าเขาแข่งขันได้อย่างไร เช่น เอกได้เปิดอู่ซ่อมรถยนต์ซึ่งตรงอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาโทและตรีได้มาชักชวนเอกให้เข้าหุ้นกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะซ่อมรถซึ่งตรงโดยเฉพาะ แต่โทและตรีก็ได้บังคับให้เอกเลิกกิจการซ่อมรถของตน ดังนี้ ไม่ถือว่าเอกประกอบกิจการแข่งขันกับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน (ที่มีเอก, โท และตรี เข้าหุ้นส่วนกัน) หรือเอกกับจิตวา ได้เข้าหุ้นกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับซ่อมรถซึ่งตรง ต่อมาโทและตรี เห็นว่าเอกมีฝีมือดีเป็นที่ขึ้น

ชอบของผู้ใช้รถซีตรอง โทและตรีจึงมาชวนเอกให้เข้าหุ้นกับตนอีก โดยไม่ได้บังคับให้เอกถอนหุ้นจากจัตวา ดังนั้นก็ไม่ว่าเอกประกอบกิจการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน (ที่มี เอก, โท และตรี เข้าหุ้นส่วนกัน) แต่ถ้าก่อนจดทะเบียน โทและตรีได้บอกให้เอกเลิกกิจการของตน หรือให้เอกถอนหุ้นจากจัตวาเสีย และเอกได้ตกลงจะเลิกกิจการของตน หรือจะเลิกหุ้นส่วนที่เอกลงหุ้นกับจัตวา ถ้าต่อมาเอกไม่เลิกกิจการของตน หรือไม่ได้ถอนหุ้นจากจัตวา ก็ถือว่าเอกประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

มาตรา 1067 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในมาตราก่อนนี้ไซ้ ท่านว่าห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนนั้นชอบที่จะเรียกเอาผลกำไรอันผู้นั้นหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายซึ่งห้างหุ้นส่วนได้รับเพราะเหตุนั้น

แต่ทั้งนี้ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน

อนึ่ง บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ลบล้างสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายนอกนั้น ในอันจะเรียกให้เลิกห้างหุ้นส่วน”

ตามมาตรา 1067 นี้ นักศึกษาต้องดูเปรียบเทียบกับมาตรา 1038 วรรค 2 ซึ่งมีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกัน แต่มาตรา 1067 ได้เพิ่มบทบัญญัติขึ้นมาให้เราเห็นชัดเจนว่าผู้ที่จะฟ้องเรียกเอาผลกำไร หรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนนั้นคือ *ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน* มิใช่ตัวผู้เป็นหุ้นส่วน ดังนั้นการฟ้องตามมาตรา 1067 นี้ จึงต้องฟ้องในนามของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

การฟ้องเรียกเอาผลกำไร หรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทน ก็มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับมาตรา 1038 วรรค 2 คือดูว่าขณะยื่นฟ้องเขายังฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา 1066 หรือไม่ ถ้ายังฝ่าฝืนอยู่ (ยังไม่เลิก) ก็ฟ้องได้ แม้จะฝ่าฝืนมานานเกินหนึ่งปีแล้วก็ตาม แต่ถ้าขณะฟ้องเขาได้หยุดทำการฝ่าฝืนแล้ว แต่หยุดมาไม่ถึงหนึ่งปีนับแต่วันเลิกประกอบกิจการก็ยังฟ้องได้ แต่ถ้าขณะฟ้องเขาได้หยุดประกอบกิจการแข่งขันกับห้างเกินหนึ่งปีแล้ว ก็ฟ้องหุ้นส่วนคนนั้นไม่ได้แล้ว

ส่วนวรรคสาม เป็นสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนในการที่จะร้องขอให้เลิกห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนได้ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้ประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน หรือเข้าไปเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่นซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน เช่น เอก, โท, ตรี และจัตวาได้เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนโดยมีโทเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ต่อมาเอกไม่พอใจ โท และเอกต้องการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่ไม่ได้รับเลือก เอกจึงไปเข้าหุ้นกับนายจันทร์ ประกอบกิจการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ดังนี้ ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

มีสิทธิเรียกเอาผลกำไรที่เอากควรจะได้รับทั้งหมด หรืออาจจะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจาก
เอกได้ และนอกจากนี้ โท, ตรี และจัตวา ยังมีสิทธิขอเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนที่ตน
เข้าหุ้นกับเอกได้ แต่จะไปบังคับให้เอกเลิกหุ้นส่วนกับนายจันทร์ไม่ได้

**มาตรา 1068 บัญญัติว่า “ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนอัน
เกี่ยวแก่หนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนนั้น ย่อมมีจำกัดเพียงสองปี
นับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน”**

ตามมาตรา นี้ ต้องดูเปรียบเทียบกับมาตรา 1051 ซึ่งมีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันแต่มาตรา
1068 นี้ใช้บังคับกับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเท่านั้น และตามมาตรา 1068 จำกัดระยะเวลา
ให้ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่มีมูลหนี้เกิดขึ้นก่อนผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นออก เพียงสองปี นับตั้งแต่วันที่
เขาออกจากห้างหุ้นส่วน เช่น เอกได้ออกจากห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลไปแล้ว แต่เขาก็ยังต้อง
รับผิดชอบในหนี้ของห้างที่มีมูลหนี้เกิดขึ้นก่อนเขาออกจากห้างฯ แต่เขารับผิดชอบจำกัดระยะเวลาเพียงสองปี
นับตั้งแต่เขาออกจากห้างฯ และการออกจากห้างฯ ก็ต้องมีการแก้ไขในทางทะเบียนด้วย ถ้าไม่แก้ไขก็
จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้สุจริตไม่ได้

เหตุผลที่บัญญัติมาตรานี้ขึ้นมา ก็คงมีเหตุผลเช่นเดียวกับมาตรา 1051 นั่นเอง คือเพื่อ
เป็นหลักประกันแก่เจ้าหนี้ของห้าง ฯ (ดูรายละเอียดในมาตรา 1051)

**มาตรา 1069 บัญญัติว่า “นอกจากในกรณีทั้งหลายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1055 ท่านว่า
ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนย่อมเลิกกันเมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นล้มละลาย”**

ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนั้น นอกจากจะเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 1055
แล้ว ตามมาตรา 1069 นี้ยังเพิ่มอีกกรณีหนึ่งคือ เมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนั้นล้มละลาย
ทั้งนี้ก็เพราะเมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลล้มละลายแล้ว ก็ไม่มีอำนาจจัดการทรัพย์สินเพราะ
อำนาจจัดการทรัพย์สินและอำนาจฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินตกเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงาน
พิทักษ์ทรัพย์ ตามมาตรา 23, 24, 25 และมาตรา 140 ถึงมาตรา 148 แห่งพระราชบัญญัติ
ล้มละลาย พ.ศ. 2483

**มาตรา 1070 บัญญัติว่า “เมื่อใดห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนผิคนัดชำระหนี้เมื่อนั้น
เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้ชำระหนี้เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้”**

ได้กล่าวมาแล้วว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนั้นถือว่าเป็นลูกหนี้ชั้นต้น ตัวผู้เป็น
หุ้นส่วนนั้นเปรียบเสมือนเป็นผู้ค้ำประกันห้าง ฯ ดังนั้นเจ้าหนี้ของห้างจะฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนได้
ก็ต่อเมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนผิคนัดชำระหนี้เสียก่อน

การที่จะถือว่าห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนผิคนัดนั้นก็ต้องดูเรื่องลูกหนี้ผิคนัดตาม
มาตรา 204 และมาตรา 206 เช่น ตามมาตรา 204 วรรคแรก ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนได้

กู้ยืมเงินของนายแดงไปซื้อสินค้าเข้ามาขายในกิจการของห้างหุ้นส่วน แต่ไม่ได้กำหนดเวลาชำระหนี้กันไว้ ดังนั้นนายแดงจะเรียกให้ห้างหุ้นส่วนชำระหนี้ในขณะนั้นก็ได้ (ตามมาตรา 203) แต่ถ้านายแดงยังไม่เตือนให้ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนชำระหนี้ จะถือว่าห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนผิดนัดยังไม่ได้ แต่ถ้านายแดงได้เตือนแล้วแต่ห้างหุ้นส่วนก็ยังไม่ชำระหนี้ ก็ถือว่าห้างหุ้นส่วนผิดนัด เมื่อนั้น นายแดงก็มีสิทธิที่จะเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ได้ หรือตามมาตรา 204 วรรคที่สอง ได้กำหนดเวลาชำระหนี้กันไว้ตามวันแห่งปฏิทิน เช่น กำหนดว่าชำระกันวันที่ 15 มีนาคม 2528 ถ้าห้างหุ้นส่วนไม่ชำระหนี้ตามวันที่ได้กำหนดไว้ ก็ถือว่าห้างหุ้นส่วนผิดนัดแล้ว และเมื่อนั้นเจ้าหนี้ของห้างก็มีสิทธิที่จะเรียกเอาจากตัวผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้ หรือตามมาตรา 206 หนี้อันเกิดจากมูลละเมิด ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาตั้งแต่เวลาที่ทำละเมิด เช่น ลูกจ้างของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนได้ขับรถนำสินค้าไปส่งให้ลูกค้า ในระหว่างทางรถได้ชนนายแดงบาดเจ็บสาหัส นายแดงก็มีสิทธิเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งชำระค่าสินไหมทดแทนได้ทันที เพราะถือว่าห้างหุ้นส่วนได้ผิดนัดมาตั้งแต่วันที่นายแดงถูกรถชนต์ของห้าง ฯ ชน

มาตรา 1071 บัญญัติว่า “ในกรณีที่กล่าวไว้ในมาตรา 1070 นั้น ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนนำพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนยังมีพอที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน และ
- (2) การที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้นไม่เป็นการยากจนนี้ไซ้

ศาลจะบังคับให้เอาสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้ก่อนก็ได้ สุดแต่ศาลจะเห็นสมควร”

ถึงแม้ตัวผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องรับผิดชอบใช้หนี้ของห้างหุ้นส่วนเมื่อห้างหุ้นส่วนผิดนัด ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1070 ก่อน แต่ตัวผู้เป็นหุ้นส่วนก็อาจผลัดความรับผิดชอบไปยังห้างหุ้นส่วนซึ่งเป็นคู่สัญญาโดยตรงได้ โดยจะต้องนำสืบให้ศาลเห็นว่า

1. ทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนยังมีพอชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน และ
2. การที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้นไม่เป็นการยาก

ผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบให้ครบทั้งสองข้อนี้ เช่นนำสืบให้ศาลเห็นว่า ห้างหุ้นส่วนยังมีเงินสดพอเพียงที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน และการที่ศาลจะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้นไม่เป็นการยาก

เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนได้นำพยานหลักฐานมาสืบครบทั้งสองข้อนี้แล้ว ศาลจะบังคับให้เอาทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนนั้นมาชำระหนี้ก่อนหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร แต่การที่ศาลจะบังคับให้เอาทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนมาชำระหนี้ได้นั้น ศาลจะต้องเรียกให้ห้างหุ้นส่วนเข้ามาเป็นจำเลยร่วมด้วยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 57 (3) เพราะศาล

จะบังคับให้อาทรัพย์สินของผู้ที่มีใช้คู่ความมาบังคับชำระหนี้ไม่ได้

มาตรา 1072 บัญญัติว่า “ถ้าห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนยังมีได้เลิกกันตราบิตเจ้าหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วนเฉพาะตัวยอมใช้สิทธิได้แต่เพียงในผลกำไรหรือเงินซึ่งห้างหุ้นส่วนค้างชำระแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นเท่านั้น ถ้าห้างหุ้นส่วนนั้นเลิกกันแล้ว เจ้าหนี้อยอมใช้สิทธิได้ตลอดจนถึงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นอันมีในสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน”

ห้างหุ้นส่วนสามัญเมื่อได้จดทะเบียนแล้วย่อมเป็นนิติบุคคล จึงมีสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างหากจากตัวผู้เป็นหุ้นส่วน เช่น เป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยตรง ดังนั้นทรัพย์สินที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้นำมาลงหุ้นจึงตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเจ้าหนี้เฉพาะตัวของผู้เป็นหุ้นส่วน จึงไม่มีสิทธิบังคับเอาทรัพย์นั้นมาชำระหนี้ได้ เจ้าหนี้เฉพาะตัวคงบังคับได้เฉพาะผลกำไร หรือเงินซึ่งห้างหุ้นส่วนค้างชำระแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นเท่านั้น เช่น ยังมีเงินปันผลค้างชำระ เจ้าหนี้เฉพาะตัวก็คงบังคับเอาได้เฉพาะเงินปันผลที่ค้างชำระเท่านั้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกเงินทตรงไปในการจัดการงานของห้างหุ้นส่วนและห้างหุ้นส่วนยังไม่ได้คืนให้ เจ้าหนี้เฉพาะตัวก็บังคับเอาเงินทตรงที่ค้างจ่ายนั้นได้ แต่ถ้าห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเลิกกันแล้ว ก็ต้องมีการชำระบัญชี และถ้ายังมีเงินเหลือหลังจากที่ได้ใช้หนี้ของห้างหุ้นส่วนแล้ว ก็ต้องคืนทุนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วน เมื่อมีการคืนทุนกันเจ้าหนี้เฉพาะตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนก็มีสิทธิบังคับเอาส่วนลงหุ้นที่ลูกหนี้ของเขาได้นำมาลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนได้